

Helyi tantervet szolgáló tankönyv Veszprémről

Lehetőséget kaptam arra, hogy olyan könyvet írjak, szerkesszek Veszprémről a 10–14 éves korosztálynak, amely az oktatásban segítséget nyújthat a helytörténet tanításához. Így született meg *A tudományosság és kultúra bölcsője. Veszprém város története a kezdetektől napjainkig* című könyv.

Sokan segítették a könyv létrejöttét. A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság szakemberei legújabb kutatási eredményeiket bocsátották rendelkezésemre. Pedagógus kollégáktól sok ötletet kaptam a feladatok összeállításához. Arra is volt példa, hogy a könyv egy-egy fejezetét felhasználták a tanítás során vagy iskolai témahéten, majd az alkalmazhatóságról visszajelzést kaptam. A lektorok pedig nemcsak kritikai észrevételeiket tették meg, hanem tanácsokkal, javaslatokkal láttak el.

A könyv lényegi összetevője a gazdag képanyag, hiszen a mai, iskolapadban ülő generációt a képi világ nemzedékének tartják. A képek didaktikai célja: a kép-aláírások elemzése és a kép tartalmával való szinkrónba hozása, valamint a hozzájuk kapcsolódó feladatok megoldása. A mintegy 600 kép kiváló fotósok munkáiból, a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság és az Eötvös Károly Megyei Könyvtár fotóarchívumából, valamint veszprémi polgárok gyűjteményeiből származnak. Az illusztrációkat veszprémi festőművészek készítették.

A könyv felépítése az egyszerű, iskolai használhatóságot szolgálja, az áttekinthetőséget állandó elemek és ikonok segítik. Minden fejezetkezdő oldalon szélvédőként képmontázs található, amely utal az adott fejezet tartalmára. Az ezt követő oldal miniatúrával kezdődik, amely a IV. fejezettől az adott kor öltözékét ábrázolja. Az I., II. és III. fejezet – Veszprém földrajzi környezete, Őskor és Rómaiak Pannóniában – miniatúrája egy-egy jellemző kép. A különböző fejezeteket más-más színű szélcsík jelzi, melyen megjelennek a különböző ikonok, amelyek

fontos helyszínek – múzeum, könyvtár, templom, rom, emléktábla – felkeresését ajánlják, szómagyarázatra hívják fel a figyelmet, vagy arra, hogy lapozzon az olvasó az összefoglaló feladatokhoz. Az állandó elemeket, az irodalomajánlást, a kérdéseket, feladatokat és a kiegészítő olvasmányokat is ikonok jelzik.

A könyv szerkezete az 5–8. évfolyam történelem és állampolgári ismeretek kerettantere alapján épül fel. A témakörök és tartalmak követik a kerettanterv évfolyamonkénti felépítését, hogy a helytörténet a magyar történelemmel párhuzamosan tanítható legyen.

Minden fejezet első része röviden, a lényegét kiemelve bemutatja az adott kort. Azt is mondhatjuk, hogy ez a törzsanyag, amelyben az egyes alcímek jelzik, hogy a történelmi események mellett az olvasó megismerheti Veszprém településtörténetét, gazdasági, tudományos, kulturális életét. A törzsanyagot minden fejezetben az irodalomajánlás, majd kérdések, feladatok követik.

A fejezetek második részében kiegészítő olvasmányok segítik az adott korszak megismerését, megértését. Általában a 10–12 éveseket inkább a konkrét gondolkodás jellemzi, s az élményszerű történetek révén ismerik meg legjobban a történelmi tényeket, fogalmakat. A 13–14 éves korosztály számára a képszerű megjelenítés mellett az elvont gondolkodás fejlesztésére is lehetőséget adnak a szemelvények, melyek közül a tanulók érdeklődés, szorgalom szerint válogathatnak. A nehezebben feldolgozható szövegekre vissza lehet térni később, más témához kapcsolódóan. (Pl. a VII. fejezetben olvashatunk arról, miért nevezte Gutheil Jenő történész Veszprémet „a tudományosság és kultúra bölcsőjé”-nek. Ehhez a témához bármikor kapcsolhatjuk az adott kor tudományos, kulturális életét.) A kiegészítő olvasmányok szemelvényeihez is kérdések, feladatok kapcsolódnak. A XVI., utolsó fejezetet követően összefoglaló feladatok, majd időrendi áttekintés, személynévmutató, képjegyzék és két vaktérkép következik.

A sok-sok feladatban dráma, vizualitás, zene, kézművesség is teret kapott, hogy a problémamegoldó gondolkodást és a kreativitást fejlessze. Az is cél, hogy a gyerekek felfedezzék fel lakóhelyünk minden zezugát, a vaktérképeken keressék meg a fejezetek fontosabb helyszíneit – melyekhez segítséget nyújt a könyv számos térképe –, ezzel a térbeli tájékozódás képessége fejleszthető. Számos feladatban véleményt kell kialakítaniuk híres történelmi személyekről, eseményekről, intézményekről, hogy ezáltal vitakultúrájuk gazdagodjon.

A könyv lehetőséget ad arra is, hogy a gyerekek veszprémi történelmi személyiségek között követésre méltó emberi, erkölcsi mintákat találjanak. A könyv mellett, hogy klaszszikus tankönyv, művelődéstörténeti ismeretterjesztő munka is. Ezért ajánlhatom minden Veszprém iránt érdeklődőnek.

Bószéné Szatmári-Nagy Anikó